

Systematisk litteraturstudie, SLS

- metodeanvisning til brug på professionsbachelorstudier

Møller, Anette Fløe, lektor. RN. Bachelor. Master of Humanities and Health Studies, MHH. VIA University College, Hedeager 2, 8200 Århus N. Mail: afmo@via.dk

Abstract

Today, large amounts of scientific knowledge are available nationally and internationally. This knowledge can form the basis for an assignment in the professional bachelor programs. There is a growing need for methodological knowledge of how to review scientific literature. Therefore, it is relevant for you as a bachelor student to be able to master review methods. There are various methods for making literature-based studies but some are extremely complex. The purpose of this text is to describe step-by-step the Systematic Literature Studies, also called an SLS. The method has a content, which makes the method relevant to you as a bachelor student. All the methods for literature-based tasks have some common features. Method authors describe in detail how literature is sought and assessed, but it is difficult to see how the literature is analyzed and how the findings can be presented, the latter is therefore in focus in this article. In the article, it is discussed and decided what is to be included as empirical data in the SLS, and inductive and deductive approaches to research will be presented. The article refers continuously to method literature where you can read more about what has inspired the development of the SLS method.

Resume

Der er i dag adgang til store mængder videnskabelig viden. Viden som kan danne baggrund for skriftlige litteraturbaserede opgaver på professionsbacheloruddannelserne. Der er et voksende behov for at viden findes, behandles og præsenteres, og derfor er det relevant for dig som studerende, at du kan beherske metoder til dette.

Der findes forskellige metoder til at lave litteraturbaserede undersøgelser, hvor nogle er yderst komplekse, men i aktuelle artikel præsenteres du for det systematiske litteraturstudie, også kaldet et SLS, der har et omfang og indhold, som gør SLS metoden relevant for dig som professionsbachelorstuderende. Således er artiklen handlingsanvisende og metoden beskrives systematisk og så enkel som mulig.

De mange metoder til litteraturbaserede opgaver har nogle fællestræk. I metodelitteraturen præsenteres udførligt, hvordan litteratur søges og vurderes, mens det er vanskeligere at gennemskue, hvordan litteraturen konkret analyseres og hvordan fundene kan præsenteres, sidstnævnte er derfor i fokus denne artikel. I artiklen tages stilling til, hvad der skal indgå som empiri i et SLS, og hvordan du i analysen konkret kan arbejde henholdsvis teori- og datastyret, samt hvordan du kan formidle resultatet af både din søgning, vurdering og analyse.

I artiklen henvises løbende til metodelitteratur, hvor du kan læse mere om det, der har inspireret til udvikling af SLS metoden.

Keywords dansk: systematisk litteraturstudie, litteraturstudie, analyse, kvalitativ analyse, teoristytet, datastyret, induktiv, deduktiv

Keywords: Literature review, systematic review, analysis, deductive, inductive, research methods

Hvad er et systematisk litteraturstudie? – hvornår? og hvorfor?

Et systematisk litteraturstudie (herefter kaldet SLS) er en metode du kan anvende i litteraturbaserede opgaver, dvs. hvor opgavens problemstilling metodisk søges besvaret gennem eksisterende litteratur. Der er tale om en akademisk undersøgelsesmetode (1–3). Der findes forskellige typer af reviews og litteraturstudier (4), metoderne er dog ikke altid entydigt defineret, og det kan være vanskeligt at gennemskue, hvordan der konkret skal analyseres og hvordan resultater fra både søgning, vurdering og analysen kan præsenteres. Denne artikel om det SLS udemærkes ved at præsentere og diskutere en meget kompleks metode på en letforståelig måde, med konkrete eksempler på hvordan du kan gøre. Dvs. du "holdes i hånden" og ser, hvordan du håndgribeligt kan bruge SLS som metode i dine opgaver. I denne artikel anvendes udtrykket SLS om den metodiske tilgang, der ligger til grund for studerendes arbejde på professionsbacheloruddannelser, og SLS defineres som; *et systematisk litteraturstudie besvarer en identificeret faglig problemformulering gennem en systematisk metode, hvor relevante forskningsresultater identificeres, udvælges, vurderes og analyseres*. Se tabel 1. For at gøre det så enkelt som muligt, er det besluttet, at der alene indgår kvalitative videnskabelige artikler i det SLS som præsenteres her.

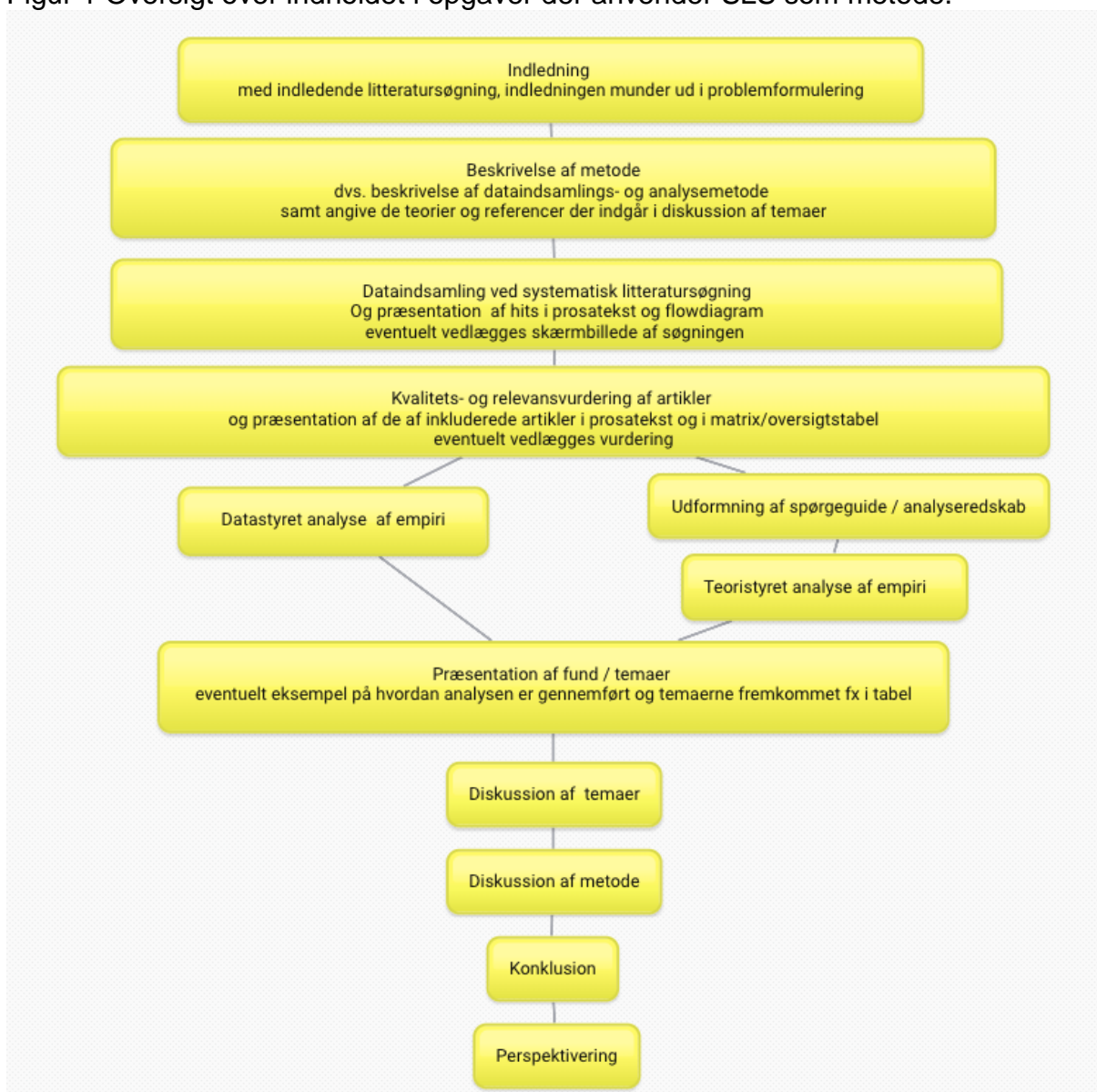
Definitionen gør det klart, at et SLS er noget andet end oversigtsartikler som fx "scoping review"(5,6), "state of the art"(4) eller "a short summary"(3), og SLS er mere end det du ser i fx i indledninger eller baggrundsafsnit. Imidlertid er et SLS ikke så omfattende som metasynteser(7–9) og metaanalyser(10). I metastudierne indsamles på udtømmende vis videnskabelig viden om et emne, og via analyser udvikles nye begreber og teorier. Det betyder at metastudierne har et omfang og en kompleksitet, som vanskeligt lader sig gennemføre inden for rammerne af et professionsbachelorstudie. Men SLS har et omfang og et indhold, som gør metoden relevant for dig som professionsbachelorstuderende. Et vægtigt etisk argument for lave et SLS er, at informanter ikke ulejliges med fx at skulle deltage i et interview, når der allerede findes viden inden for det emne, du vil undersøge. Endelig kan du ved at lave et SLS opøve dine metodiske kompetencer til at søge og håndtere viden blandt en voksende vidensproduktion nationalt og internationalt.

Tabel 1		
Definition	Hvornår	Hvorfor
Et systematisk litteraturstudie besvarer en identificeret faglig problemformulering gennem en systematisk metode, hvor relevante forskningsresultater identificeres, udvælges, vurderes og analyseres	Når du skal lave opgaver på dit professionsbachelorstudie	Fordi mængden af national og international viden eksploderer, og der er et behov for at samle og behandle denne viden fx i et SLS
	Når der allerede findes relevant viden inden for det område du vil undersøge	Fordi du undgår at ulejlige informanter
	Når der er et fagligt behov for at samle og fortolke viden på et område	Fordi SLS har et omfang som gør metoden relevant for dig på professionsbachelorniveau

		Fordi du kan udvikle egne kompetencer så du selv kan håndtere store mængder viden
--	--	---

Som andre akademiske opgaver(11), der indeholder også opgaver, der anvender SLS som metode nogle faste elementer. Disse er følgende: indledning, metode, dataindsamling i form af systematisk litteratursøgning, kvalitetsvurdering af artikler, analyse af empiri, præsentation af analysens fund, diskussion af fund, diskussion af metoden, konklusion og perspektivering(2,12), se figur 1. Denne artikel vil kronologisk præsentere og diskutere disse elementer, fokus vil dog være på analyse samt på præsentation af søge- og analyseresultater, da disse områder savnes udfoldet i den eksisterende metodelitteratur.

Figur 1 Oversigt over indholdet i opgaver der anvender SLS som metode.

Indledende søgning på vej mod en problemformulering

Den indledende brede søgning er opgavens første søgning, som gennemføres i forbindelse med din afdækning af problemfeltet som beskrives i indledningen. Du skal i din indledning både udfolde og afgrænse den problemstilling, du vil arbejde med(6). Belæg for emnets relevans hentes således i pensum fra studiet, og i viden du finder ved den indledende brede litteratursøgning(13,14). I den indledende søgning kan du søge i databaser som fx CINAHL og PubMed, på fx bibliotek.dk og Google. Sidstnævnte betegnes indimellem som en 'Quick'n'Dirty' søgning, men udmærkes ved at du kan finde bøger, lovgivning, retningslinjer mv. af relevans for emnet, dvs. materialer der ikke kan findes via databasesøgemaskinerne. I denne problemidentificeringsproces kan du anvende teori (15,16), som kan hjælpe til fokusering og placere din undersøgelse inden for en teoretisk ramme. En ramme som i øvrigt kan være den teoristyring, du senere følger, hvis du vælger at lave en teoristyret analyse. Det vil ofte være mens du skriver din indledning, at muligheden for at arbejde med et SLS bliver synlig, fordi du bliver opmærksom på, at der foreligger tilstrækkelig viden om det valgte emne. Med afsæt i viden fra den indledende søgning argumenteres for relevansen af det valgte emne, og en relevant, konkret og afgrænset problemformulering formuleres.

Metode

I metodeafsnittet beskrives og argumenteres for den valgte metode. Det er nu, du skal argumentere for, at et SLS er en velegnet metode til at besvare din problemformulering. Belæg for dit metodevalg hentes i metodelitteraturen fx denne artikel, og metoden skal beskrives så transparent og stringent, at den fremstår troværdig og at andre kan følge din argumentation og proces. I et SLS vil metoden indeholde en beskrivelse af den systematiske litteratursøgning, kvalitetsvurdering af artikler og hvordan du har planlagt analysen. Disse elementer udfoldes nedenfor.

Systematisk litteratursøgning og kvalitetsvurdering

Den systematisk litteratursøgning er central i dit SLS, den beskrives dog kun kort her, og du henvises i stedet til at bruge den megen metodelitteratur som findes om litteratursøgning (2,6,12–14,17–19). Et vigtigt punkt er, at du skal argumentere for og beskrive din søgning, så den fremstår systematisk, stringent og transparent. Til dette kan

anvendelse af PICO, (population, phenomena of interest og kontekst) være hensigtsmæssigt, derved kan du sikre en rød tråd mellem problemformulering og søgning(18,19). PICO bruges også til at strukturere din søgning(5,6,18,19), fx i en blok(5,19) der er udgangspunktet for søgningen i de udvalgte databaser(13). Du kan se et konstrueret eksempel på del af en systematisk søgning i tabel 2, tabellen viser også sammenhængen mellem problemformulering, PICO, blok og søgeord, inspiration til eksemplet er hentet i et kandidatspeciale.

Tabel 2 Konstrueret eksempel på del af systematisk søgning og eksempel på sammenhængen mellem problemformulering, PICO og blok			
Problemformulering	PICO	Beskrivelse af PICO	Søgeord og boolske operatoren
"Hvordan oplever psykiatriske patienter en tvangsforanstaltning, når de er indlagt på et psykiatrisk afsnit?"	Population	Psykiatriske patienter	Blok 1: "Psychiatric Patients" OR "Mental Disorders" OR Patients*
			AND
	Phenomena of Interest	Oplevelsen af tvang herunder tvangsindlæggelse eller tvangsfiksering (mekanisk tvang), eller tvangsbehandling (kemisk tvang/tvangsmedicinering)	Blok 2: Experience* OR Perspective*
			AND
			Blok 3: Coercion* OR Restraint* OR "Mechanical Restraint" OR "Chemical Restraint"
			AND
Context	Indlæggelse på et psykiatrisk afsnit	Blok 4: "Psychiatric Ward" OR "Psychiatric Hospitals"	

Du skal tydeligt præsentere og argumentere for in- og eksklusionskriterier. Der er i databaserne mulighed for at sortere efter kriterier som fx geografi, udgivelsesår, informanternes alder, om artiklerne er peer reviewed mm. Søgmaskinerne har dog deres begrænsninger, og det er nødvendigt også at håndsortere i første omgang efter at have læst titel, derefter abstract og endelig efter at have læst hele teksten(20). De hits, du finder kan videre bruges til kæde-, reference og citationssøgning(13).

Overordnet kan alt materiale om et emne indgå som empiri, dvs. artikler skrevet på baggrund af videnskabelige både kvantitative- og kvalitative undersøgelser, men også såkaldt grå litteratur dvs. materialer som fx antologier, rapporter, faglige artikler mv.(6,21), andre går endnu videre og inkluderer også fx film og billeder(14,21), men som nævnt indgår der alene kvalitative videnskabelige artikler i det SLS, som præsenteres her.

Kvalitetsvurdering

Efter søgningen står du med en række artikler, som lever op til dine in- og eksklusionskriterier, disse artikler skal du nu kvalitetsvurdere. Vurderingsprocessen er også velbeskrevet i metodelitteraturen (2,6,12,14,18,20). Det anbefales, at du anvender vurderingsredskaber som fx VAKS(22), CASP(23) eller fra det norske Folkehelseinstitut(24), redskaberne hjælper dig til kritisk at vurdere artiklernes kvalitet og

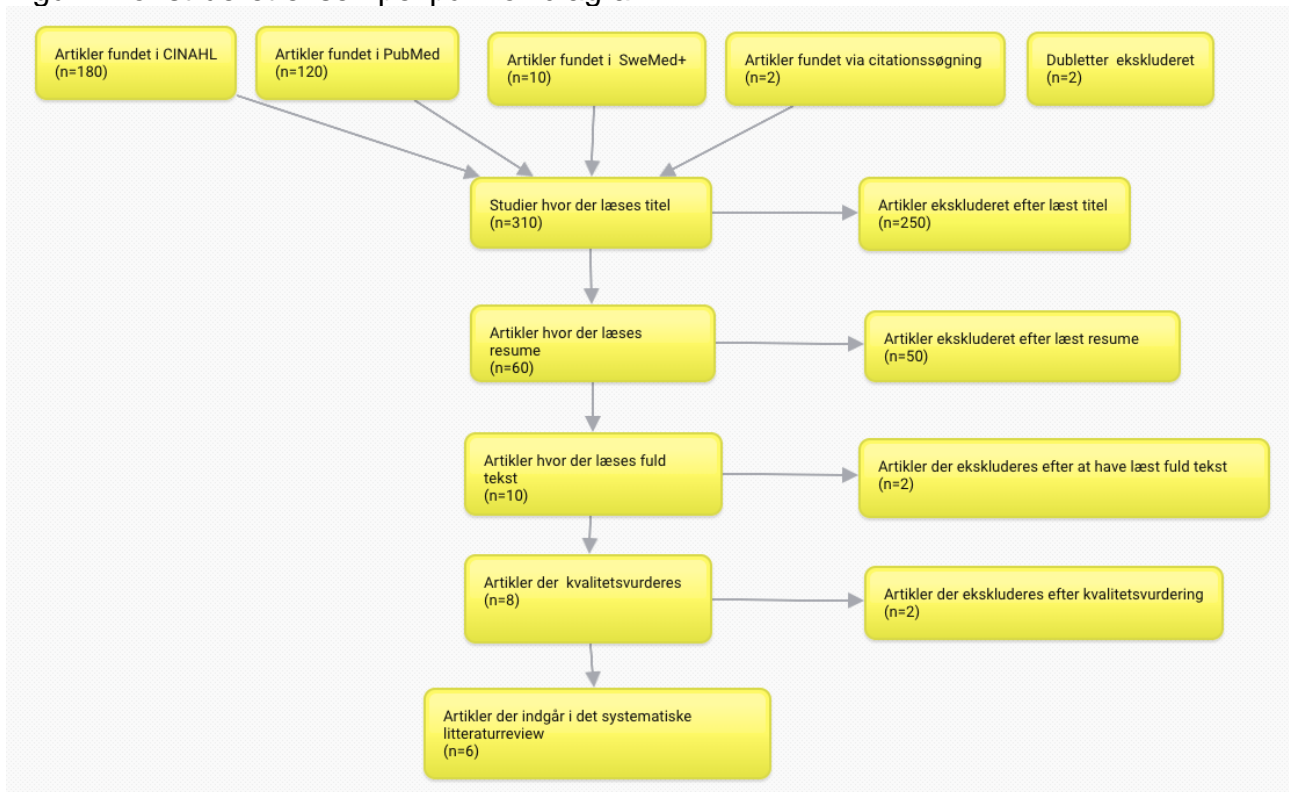
understøtter dine argumenter for in- eller eksklusion. Det diskuteres i metodelitteraturen om studier skal ekskluderes alene på baggrund af størrelse(25), hvis du vurderer at mindre studier skal indgå i dit SLS, skal du lægge alle forbehold frem. Det gælder i øvrigt for alle inkluderede studier, at forhold du er blevet opmærksom på ved kvalitets og relevansvurderingen skal fremgå.

Resultatet af den systematisk litteratursøgning og kvalitetsvurdering

Resultatet af den systematiske litteratursøgning og kvalitetsvurdering, skal du beskrive i prosatekst, som kunne lyde noget i retning af: *"... den systematiske litteratursøgning identificerede i alt 312 artikler, som blev overført til Zotero referencehåndteringsværktøjet, 2 dubletter blev fjernet, og 310 artikler blev gennemgået ved at læse titel og resume, gennemgangen betød at 300 blev frasorteres pga. in- og eksklusionskriterier. 10 artikler blev udvalgt til fuldtekstlæsning, hvorefter yderligere to blev frasorteret, da det ikke var muligt at adskille fundene, som handlede om oplevelser af... fra artiklernes diskussion... Den systematiske litteratursøgning gav således 8 artikler, som blev kvalitetsvurderet vha. vurderingsredskabet CASP, to artikler blev derefter frasorteret ... Der indgår således 6 artikler i mit SLS. De inkluderede artikler er alle er skrevet på baggrund af kvalitative interviewundersøgelser, tre studier er danske, to svenske og et norsk, informanterne er både mænd og kvinder over 65 år der alle har erfaringer med ... to af undersøgelserne er gennemført i den primære sundhedssektor, de øvrige i den sekundære ... osv."*

Du skal også præsentere din systematiske litteratursøgning i et flowdiagram(20,26), der visuelt viser forløbet af søgning og vurdering, se eksempel i figur 2. Desuden er det centralt i et SLS, at de inkluderede artikler præsenteres i en oversigtstabel(2,6), også kaldet en matrix. En matrix kan indeholde kolonner med forfatter, udgivelsesår, formål, metode, deltagere, resultater(12), og eventuelt en kolonne med resultatet af kvalitetsvurderingen (6,27), samt en kolonne vedrørende studiets forventede bidrag til dit SLS. Du skal selv vurdere, hvilke kolonner, du finder relevante, se konstrueret eksempel i tabel 3. Endelig kan du i nogle tilfælde af din vejleder blive bedt om at vedlægge skærmbilleder af dine søgninger og dine af dine artikelkvalitetsvurderinger.

Figur 2 konstrueret eksempel på Flowdiagram

Tabel 3 Konstrueret eksempel på tabel eller matrix over inkluderede artikler. Inspiration til eksemplet er hentet i kandidatspeciale.					
Forfatter	Formål	Metode	Deltagere	Kontekst	Kommentarer til hvad studiet kan bibringe til undersøgelsen
Holmes et al. 2015	At beskrive retspsykiatriske patienters og sygeplejerskers oplevelse af en tvangsforanstaltning (skærmning).	Et kvalitativt fortolkende fænomenologisk studie. Dataindsamlingsmetode: Dybdedeborende semistrukturerede interviews.	13 retspsykiatriske patienter, der har oplevet at blive skærmet i et skærmningsrum, samt 13 sygeplejersker, der har oplevet at anvende et skærmningsrum.	Et retspsykiatriske afsnit i Canada.	Studiet bidrager med fund, der beskriver de retspsykiatriske patienters levede oplevelse af tvang. Studiet bidrager dermed med fund, der beskriver patienters oplevelse af at blive skærmet samt fund, der beskriver hvordan patienter oplever relationen til sygeplejersken.
Kontio et al. 2012	At undersøge psykiatriske patienters oplevelse af en tvangsforanstaltning.	Et kvalitativt deskriptivt studie. Dataindsamlingsmetode: Interviews.	30 indlagte psykiatriske patienter, der alle har oplevet at blive tvangsfikseret. Både mænd og kvinder er repræsenteret.	Seks akutte og lukkede afsnit på to psykiatriske hospitaler i Finland.	Studiet bidrager med fund, der beskriver hvordan psykiatriske patienter oplever tvangsforanstaltningerne - skærmning og tvangsfiksering.

Hvilke dele fra artiklerne skal indgå som empiri - i mit SLS?

Det diskuteres løbende i metodelitteraturen, hvad der kan indgå som empiri i litteraturbaserede opgaver og hvordan, men det vil blive for kompliceret at udfolde her. Dette diskuteres i forhold til metasynteser af eksempelvis Ludvigsen m.fl.(9) og af Sandelowski og Barroso i teksten "Finding the Findings in Qualitative Studies"(28). Du skal også tage stilling til, hvor meget fra artiklen, der skal indgå som empiri i din analyse. Det anbefales at du i dit SLS, medtager hele fund- eller resultat afsnit fra de artikler, du har inkluderet, dvs. at du alene inkluderer artikler, hvor fundene kan adskilles fra den øvrige del af artiklen. Det vurderes således at være for omfattende, men også irrelevant at medtage hele artiklen som empiri i dit SLS, da mange informationer så ikke er fund eller resultater fra artiklens undersøgelse fx indholdet i indledning og diskussion. Hvis du imidlertid alene medtager de informantcitater, der er i artiklerne, er det dog

utilstrækkeligt da fund er mere end citater, og citater ikke kan ses løsrevet fra resten af resultatafsnittet.

Analyse – hvordan gør jeg?

Der findes forskellige måder at analysere på (1,6,14,29–32), i dit metodeafsnit i dit SLS skal du beskrive, hvordan du vil gennemføre din analyse, med belæg i og henvisning til metodelitteratur, fx denne artikel. Analyse betyder at dele eller bryde empirien op i mindre dele, det kan også betegnes at de-kontekstualisere, for derefter at samle eller syntetisere til nye helheder, hvilket kan kaldes at re-kontekstualisere(6,14,30,33). Analyser kan udføres *induktivt*, hvor du tager udgangspunkt i din empiri(31,34–36), denne metode præsenteres nedenfor som en datastyret analyse. Analyser kan også gennemføres *deduktivt*, hvor din analyse styres af bestemte antagelser, teorier eller modeller(31,34–36), denne analysemetode præsenteres nedenfor som en teoristyret analyse. Uanset hvilken metode du vælger, er målet, at du via analyse og syntese på tværs af de artikler, du har inkluderet i dit SLS, besvarer din problemformulering.

I forhold til etik skal du i et SLS være særlig opmærksom på, at du henter viden hos andre, dvs. du kan komme til at plagiere. Derfor skal det være helt klart, hvad der er dine ord, som du selv er kommet frem til, og hvad du har hentet i dine kilder. Det betyder at du skal citere dine kilder korrekt(2), men det betyder også at du ikke må sortere eller tilbageholde fund, som du måske er uenig i. I lighed hermed skriver Dahler-Larsen om inklusionsreglen, der handler om at du skal medtage alle data af relevans for dit emne, også anomalier, da det giver abstraktionerne spændstighed og udfordrer de andre data(37).

Du skal sikre troværdigheden i både den data- og teoristyrede analyse. Det gør du ved løbende at sammenholde det fremanalyserede indhold på de enkelte analyse trin med indholdet på de forrige trin, hvis der ikke er overensstemmelse må du genoverveje.

Arbejder du i en gruppe kan troværdigheden bedres ved analyse triangulering dvs. at i gennemføre analysetrinene hver for sig og derefter sammenholder.

I praksis er analysearbejdet stort, komplekst og kan fylde mange sider. For at bevare overblikket over de mange data og for let at kunne genfinde den kontekst, empirien er taget fra, anbefales at holde styr på teksten i et softwareprogram fx NVivo (35), se eksempel på dette hos fx Houghton mfl.(38), du skal dog være opmærksom på, at et sådan program ikke erstatter det reflektive og kreative analysearbejde.

Datastyret analyse – hvornår? og hvordan?

At arbejde datastyret(29) i dit SLS betyder overordnet, at du tager udgangspunkt i empirien og induktivt udleder koder og tematikker(31,34,35). En datastyret analyse er velegnet, når din problemformulering er udforskende, åben eller afdækkende. Eksempelvis når der søges viden om patienters, pårørendes eller sygeplejerskes oplevelser af et eller andet. I den datastyrede analyse søges maksimal åbenhed overfor empirien(29). Det er imidlertid også udfordringen, da det forudsætter at du er bevidst om din forforståelse(32,39), dvs. du til dels ser bort fra din viden, teori og begreber. Konkret kan

du i en åben og datastyret analyse arbejde på følgende måde, som er inspireret af bl.a. Forsberg og Wengstrøm(6), Malterud(32) og Ricæurs(39)

1. Al empiri læses igennem og du skaber dig foreløbigt og umiddelbart indtryk, som kan give dig ideer til koder. Du skal lade teksten gøre indtryk på dig, med henblik på at få øje på budskabet og hvad det kan bidrage med i forhold til den problemstilling du undersøger.
2. De-kontekstualisering betyder at empirien kodes linje for linje, dvs. at du skiller teksterne ad, og med koder organiserer de tekstbidder, der siger noget om det du undersøger. Tekstbidderne kan også kaldes meningsbærende enheder. Kodningen handler om, at du får øje på "*det der siges*". Ved kodningen markerer du en del af teksten og tilføjer en kode, dvs. et ord eller sætning, som kort udtrykker, samler eller definerer den handling eller oplevelse, som det markerede tekststykke handler om. Koderne udvikles undervejs, mens du arbejder med empirien. Du må hellere tage lidt for lange tekstbidder med end for korte, men der kan også være tekst du måske slet ikke har brug for, den lader du blot ligge.
3. Næste trin handler om at kondensere til kategorier. Du skal løfte dig til et lidt højere abstraktionsniveau, hvor du samler eller kondenserer indholdet i koderne til kategorier. Dvs. med kategorierne søges en fuldstændig og udtømmende beskrivelse af "*det der tales om*". I denne proces kan det være, at du opdager at indholdet i to koder kan samles i en kategori.
Pas på du ikke kommer til at overfortolke eller forvride indholdet, prøv at være tro mod mening, indhold og kontekst. Dvs. at du også bruger din viden fra kvalitets- og relevansvurderingen af artiklerne fx i forhold til kontekst.
På dette trin i analysen skal dine analyseresultater ligge tæt på empirien dvs. tæt på teksten i dine artikler. Du skal udfolde dine kondenseringer. Det må ikke blive stikord, søg i stedet at udforme længere og udførlige beskrivelser. Det er vigtigt, da kondenseringerne er udgangspunktet for analysens næste trin og derfor behøver fylde og indhold. Hvis du efter kondenseringen står med et enkelt ord, kan det være fordi du er kommet for langt fra din empiri og er blevet for abstrakt.
4. I analysens sidste trin skal du samle kategoriernes indhold til temaer, dvs. mere overordnede abstrakte begreber eller sætninger, dette kan også kaldes at re-kontekstualisere eller syntetisere. Temaerne fremkommer ved at fortolke, syntetisere og samle indholdet fra kategorierne. Syntesen er nok den vanskeligste arbejdsproces at beskrive og den mest kontroversielle, da den bygger på og afhænger af dine vurderinger og fagviden(40). Således er der tale om en reflektiv kreativ proces, hvor du kikker efter mønstre, ligheder, forskelle, hierarkier og abstraherer disse til temaer. Du skal også vurdere, om nogle kategorier måske skal samles. Det er en almindelig begynderfejl, at du som studerende for hurtigt bestemmer eller kommer frem til nogle temaer, det handler om at umiddelbare indtryk og mavefornemmelser kommer til at styre, med risiko for at analysen springes over. For at imødegå det, skal du følge analysens trin, således at temaerne fremanalyseres og har belæg i en transparent analyseproces.

I tabel 4 kan du se et konstrueret eksempel på del af en datastyret analyse. Eksemplet viser, at hele tekstafsnit fra de inkluderede artiklers resultatafsnit indgår som meningsbærende enheder

Tabel 4 Konstrueret eksempel på datastyret analyse. Eksemplet er inspireret af bacheloropgave om: forældres oplevelser i forbindelse med fastholdelse af deres barn i pleje og behandling.			
Meningsbærende enheder / tekstbidder	Kode "det der siges"	Kategori "det der tales om"	Tema "enhedens emne/indhold"
<p>Forældrene er bekymrede for hvad fastholdelsen gør ved barnet og hvordan det kan påvirke barnet. <i>"hun var nærmest stolt over hun ikke havde grædt, så var det jeg blev bekymret for om vi nu havde lært hende at det ikke er ok at græde"</i></p> <p>Tanker om hvordan barnet vil møde sundhedssektoren i fremtiden. Tankerne fylder i forældrenes hoveder både før, under og efter fastholdelsen. Osv.</p>	Bekymring Tanker	Forældrene reflekterer over fastholdelsens konsekvenser og bliver bekymrede for fastholdelsens fremtidig betydning for barnet	At være fyldt af tanker og bekymringer for hvad det kan betyde for barnet at blive fastholdt
<p><i>"hun gik helt amok da hun så nålen og jeg var ligesom fanget mellem hvad han gjorde og bekymringer for hende"</i></p> <p>Forældrene oplevede ubehag og vrede, de følte skyld og fortrød at de ikke havde grebet ind. Forældrene oplevede de var på udebane og i en fremmed kultur hvor de var usikre og ikke formåede at handle som de plejer. Osv.</p>	Ambivalens Usikker Tvivl	Oplever at stå fanget mellem ville beskytte og vise omsorg for sit barn, og på den anden side tro på at den professionelle ved bedst og fastholdelse er til barnets bedste	At stå i et dilemma mellem barn og professionel

Teoristyret analyse – hvornår? og hvordan?

Hvis din problemformulering handler om bestemte teorier, begreber, eller fænomener, er det relevant at arbejde teoristyret i din analyse i dit SLS. Arbejder du teoristyret(29,30), betyder det overordnet at du tager udgangspunkt i eksisterende viden, fx en teori, og denne udgør din ramme og styring i analysen, og derfra udledes deduktivt ny viden (31,34,35). Den teoristyrede analyse anvendes eksempelvis, når du har en kendt teori eller begreb, fx mestring, håb eller smerte, som ønskes undersøgt i forhold til en bestemt målgruppe, fx patient, pårørende, sygeplejerske. En anden grund til at arbejde teoristyret kan være, at du er novice og vil bruge teorien som ramme og hjælp til at holde fokus i analysen.

Udformning af en spørgeguide

Inden du kan komme i gang med den teoristyrede analyse, skal du finde de spørgsmål, som du skal stille til din empiri, spørgsmålene er dit analyseredskab. Via spørgsmålene kan du udlede den viden af din empiri, som gør at du kan besvare din problemformulering. Spørgsmålene findes ved at operationalisere din problemformulering, en proces der består af tre trin, og er inspireret af Bjerrum(14), se tabel 5.

1. Kategorierne stammer fra din problemformulering, hvor de repræsenterer centrale dele, det kan fx være en teori, en model eller patientgruppe. Måske valgte du allerede i din indledning en bestemt teoretisk ramme(15,16) og bestemt patientgruppe, du ville arbejde med. Et eksempel kunne være fremme af selvbestemmelse hos patienter med ikkevestlig baggrund. Her vil én kategori være 'patienter med ikkevestlig baggrund' og 'selvbestemmelse' en anden kategori. Der kan således være en, to eller måske flere kategorier. Du kan dog ikke blot bruge kategorierne som spørgsmål, da de er for abstrakte, dvs. du må først finde ud af, hvad de nærmere bestemt indeholder.
2. Indholdet i kategorien er det, som konstituerer kategorien. Dvs. alt det, som er interessant at vide noget om i forhold til den enkelte kategori. Hvis vi vender tilbage til ovenstående eksempel omkring selvbestemmelse hos patienter med ikkevestlig baggrund, kan du hente hjælp hos teoretikere fx filosofen Husted(41). Ifølge Husted handler selvbestemmelse om at forstå konsekvenserne af sine valg, men også om fravær af tvang og manipulation. Det vil sige at disse nuancer af begrebet selvbestemmelse er væsentlige at forholde sig til. Hvis du ikke er omhyggelig, risikerer du at overse væsentlige nuancer og facetter af det begreb eller den kategori, du arbejder med. Imidlertid er det urealistisk udtømmende at finde alt det der konstituerer de enkelte kategorier, og derfor må du vurdere og prioritere således, at du får det væsentlige med. Her er det vigtigt, du argumenterer med afsæt i referencer.
3. I tredje trin skal du formulere de konkrete spørgsmål, du skal stille til din empiri. Du er via din fordybelse i kategoriernes indhold blevet klar over, hvad du skal vide noget om, og det danner baggrund for at du kan vurdere, prioritere og udforme de spørgsmål du skal stille.

Kategori	Indhold	Spørgsmål
De centrale dele, indhold, fænomener, begreber eller teorier i din problemformulering	Indholdet i kategorierne. Du skal finde ud af hvad der er væsentligt eller har betydning i de enkelte kategorier. Dvs. hvad konstituere de enkelte kategorier	Spørgsmål formuleres ud fra din detaljerede og specifikke viden om indholdet i kategorierne
Kategori 1	Indhold 1.1	Spørgsmål 1.1.1
	Indhold 1.2	Spørgsmål 1.2.1
		Spørgsmål 1.2.2
Indhold 1.3	Spørgsmål 1.3.1	
Kategori 2	Indhold 2.1	Spørgsmål 2.1.1
	Indhold 2.2	Spørgsmål 2.2.1
		Spørgsmål 2.2.2

Spørgsmålene i din spørgeguide udgør et fintmasket net, som du skal fiske med i empirien, se konstruerede eksempler på spørgsmål i tabel 6.

Kategorier	Indhold	Spørgsmål
Patienter med ikkevestlig baggrund	Sprogbarrierer	Hvilken betydning oplever sygeplejerskerne det har når patienten ikke taler og forstår dansk - i forhold til at indhente informeret samtykke?
		Hvilke kompetencer oplever sygeplejersken hun har behov for i forhold til at bruge tolk?
	Kultur	Hvordan oplever sygeplejersken kultur kan have indflydelse på patientens mulighed for selvbestemmelse?
Selvbestemmelse	Selvbestemmelse forudsætter at den enkelte patient har forståelse for konsekvenser af egne valg, og er fri for tvang og manipulation	Kan patienten forstå sine muligheder og konsekvenser af sine valg?
		Er patienten fri for tvang?
		Er patienten fri for manipulation?

Teoristyret analyse i 4 trin

Nu er dit analyseredskab klart, og du kan gå i gang med at analysere din empiri. Analysen består af 4 trin, inspireret af Bjerrum(14):

1. Al empiri læses igennem og du skaber dig et foreløbigt billede af mening, helhed og sammenhænge.
2. Til kodning bruger du din spørgeguide. Du skal linje for linje gå gennem din empiri, og finder de tekstbidder også kaldet meningsbærende enheder, som kan svare på dine spørgsmål. I kodningen skal du medtage *"det som svares på spørgsmålet"* og lade det ligge, som er irrelevant. Prøv om du kan se det, der står mellem linjerne, dvs. den bagvedliggende mening, forklaring, udtryk eller budskab. Du må gerne blive overrasket over de svar din empiri giver dig, da det kan betyde, at du har en åben tilgang og ser ud over det forventelige og oplagte. Fortsæt med at stille spørgsmål, indtil empirien ikke giver dig flere svar.
3. Kategorierne fremkommer via kondensering. Det betyder, at de kodede tekstbidder samles, systematiseres og sammenskrives til en helhed, en sammenhængende tekst, der indeholder *"det svaret handler om"*. Dette er en kreativ proces, hvor du leder efter forklaringer, betydninger, strukturer og sammenhænge i de meningsbærende enheder. Det du fremanalyserer skal på dette trin i analysen ligge tæt på din empiri. For at imødegå at du overfortolker, misforstår eller forvrider data, skal du bruge den indsigt du har fra din kvalitets- og relevansvurdering af artiklerne. Dvs. du skal tage eventuelle begrænsninger og forbehold i betragtning, og respektere den kontekst empirien stammer fra.
4. I det sidste trin i analysen skal du ved syntese på tværs af indholdet i kategorierne finde mening og konstruere temaer. I temaet angiver og samler du det grundlæggende betydningsindhold på et højt abstraktionsniveau, dvs. du syntetisere svarene på spørgsmålene fra spørgeguiden. Syntese er komplekst, men det handler om at du skal fortolke indholdet, mening og nuancer i kategorierne og sammenfatte det til mønstre og sammenhænge i temaerne. I fortolkningen konstruerer du mening, det kan eksempelvis være nye nuancerede beskrivelser af fænomener, oplevelser, erfaringer, der kan supplere den teoriramme du tog udgangspunkt i.

Det er en kendt kritik ved teoristyrede analyser, at du blot får bekræftet allerede kendt viden. Dit mål bør derfor være at få øje på og fx kunne nuancere, uddybe, udfolde, italesætte styrker og svagheder ved den valgte teoretiske ramme. Se det konstruerede eksempel på del af teoristyret analyse i tabel 7.

Tabel 7 Konstrueret eksempel på teoristyret analyse. Eksemplet er konstrueret med inspiration fra 5. semester studenteropgave om: patienter i den palliative fases oplevelse af K. Eriksons tre lidelsesformer pleje-, sygdoms- og livslidelse. I forhold til kategorien sygdomslidelse, spørges til den lidelse, der opleves i relation til sygdom og behandling, der både handler om det psykiske og fysiske.			
Kode Spørgsmål	Meningsbærende enheder / tekstbidder "det der svares på spørgsmålet"	Kategori "det svaret handler om"	Tema "enhedens emne/ indhold"
Hvordan oplever patienter som er i den palliative fase at være kropslig påvirket af sygdom?	<p>Patienterne udtrykker at bivirkninger ved behandling har ført til lidelse så som kvalme, diarre, besvimelse og vejrtrækningsproblemer.</p> <p>Patienterne oplever den fysiske lidelse som værende den mest skræmmende.</p> <p>Den fysiske smerte medfører at patienterne ikke kan sove, at de bliver fysisk svækket, at de som konsekvens af den fysiske lidelse fx ikke længere kan gå eller synke.</p> <p>Osv.</p>	<p>Det opleves skræmmende og påvirker hele deres liv og dagligdag</p> <p>Kroppen påvirkes af sygdom så voldsomt, at det kan være svært at udholde at være i sin egen krop</p>	<p>Overvældet af den skræmmende svigtende krop</p>
I hvilke sammenhænge oplever patienter i den palliative fase skyld og skam?	<p>Patienterne udtrykker, at de oplever dårlig samvittighed over for andre mennesker, da de føler sig som en byrde.</p> <p>Patienterne oplever skamfuldhed over at andre skal tage sig af dem.</p> <p>Patienterne føler at de selv er skyld i egen sygdom og de føler, at de ikke kan tillade sig at brokke sig.</p> <p>Patienterne udtrykker at de føler det er ydmygende og skamfuldt at de ikke længere fx kan børste tænder og gå på toilettet.</p> <p>Osv.</p>	<p>Det opleves voldsomt og smertefuldt når sygdom rammer psykisk og åndeligt, det opleves sårbart, utrygt og skamfuldt ikke længere at kunne klare sig selv, og have brug for hjælp. Kan opleves håbløs.</p>	<p>Den smertefulde sårbare afhængighed</p>

Præsentation af analysens fund - temaer

Når analysen er færdig, skal du præsentere dine fund(37), her kaldet temaer, hvilket primært gøres i prosaform. Du skal præsentere essensen i temaerne, men også være tro mod den kompleksitet og nuancerighed, der er i kvalitative data. Det kan eksempelvis gøres ved at beskrive på den ene side, på den anden side, forbehold, undtagelser, hierarkier, ligheder og forskelle mv. I præsentationen skal du undgå kvantitative vendinger som fx tal, de fleste, flere, mange, få, da kvalitative data traditionelt ikke kvantificeres. Se eksempel på præsentation af resultater i tabel 8.

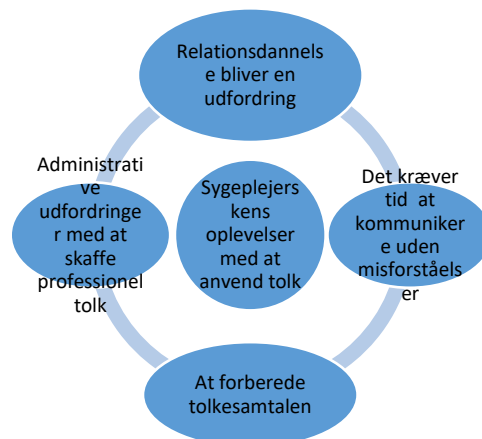
Tabel 8 Konstrueret eksempel på præsentation af resultater, inspireret af bacheloropgave: At leve med pacemaker

I dette afsnit vil vi præsentere resultatet af vores analyse, vi fandt tre temaer; når kroppen svigter og livet afhænger af teknologi, et liv på kanten af døden, ... og... samt to undertemaer; ... og ... Se oversigt over temaer og undertemaer i tabel nn. Afsnittet er opbygget således at vi i prosaform præsenterer temaerne og de tilhørende undertemaer. Temaernes forankring i artiklerne vises ved udvalgte citater fra artiklerne.

Første tema: Når kroppen svigter og livet afhænger af teknologi. ...at få en pacemaker påvirkede patienternes liv .... patienterne at have tillid til pacemakerens livreddende funktion og teknikken bag, ... imidlertid var det for andre patienter svært at acceptere, at livet afhang af en teknisk genstand, og de oplevede de mistede kontrol og blev afhængige... ”... patienterne udtrykte teknikken forlængede deres liv og fik dem til at føle sig trygge... men også at de mistede kontrol...” (kilde NN) ... Patienterne oplevede den første tid som... senere oplevede de ... Pacemakeren var en påmindelse om den underliggende hjertesygdom og den var forbundet med glæde over være i live ... men også sorg over at være afhængig af teknik, ... ”... At få stød fra pacemakeren var forbundet med sorg og skuffelse, fordi patienterne blev mindet om at hjertet ikke fungerede optimalt ...” (kilde NN)...

Det kan være inspirerende for læseren at der indgår figurer eller illustrationer(2) Formidling af dine fund kan således suppleres med modeller eller figurer, der visuelt viser eller præsenterer temaer og eventuelle sammenhænge mellem disse, se figur 3.

Figur 3 Konstrueret eksempel på visuel præsentation af fund, inspireret af 5. semester opgave om; Sygeplejerskers oplevelse med at bruge tolk i pleje og omsorg.

I forhold til troværdighed kan du vise temaernes forankring i artiklerne, ved at medtage citater fra artiklerne, og du kan i tabel eller oversigt markere, hvordan temaerne er forankret i de enkelte artikler, se eksempel i tabel 9.

	Tema A	Tema B	Tema C	Tema D
Artikel 1	x	x		x
Artikel 2		x	x	
Artikel 3	x	x	x	
Artikel 4	x	x		x
Artikel 5	x	x	x	x
Artikel 6	x		x	x

Der kan være vejledere som ønsker, at du viser hvordan din analyse er foregået, det kan du gøre i lighed med eksemplerne i tabel 4 og 7.

Diskussion af temaer

På samme måde som i andre opgaver skal du i dit SLS diskutere dine fund. Det er nu, du skal besvare din problemformulering. Det gør du ved at diskutere temaerne med relevant litteratur fra fx andre undersøgelser, teorier, lovgivning, retningslinjer osv.(6,42).

Diskussionen kan struktureres på forskellig vis, men er du novice anbefales du at strukturere din diskussion ud fra temaerne, dvs. temaerne diskuteres enkeltvis eller eventuelt to sammen. Hvad der er væsentligt at diskutere beror på en faglig vurdering. I diskussionen skal du argumentere for de sammenhænge du ser, og for hvordan du besvarer problemformuleringen.

I en parentes skal nævnes, at i opgaver på professionsbachelor niveau skal du argumentere for, de referencer du inddrager i diskussionen, dvs. det skal du tilbage og tilføje i metodeafsnittet.

Diskussion af metode og troværdighed

Afslutningsvist skal du i dit SLS forholde dig kritisk til den metode, du har brugt(42). Diskussionen af metoden skrives i et særskilt afsnit. Her forholder du dig kritisk til både den systematiske søgning, vurdering og analyse. Du skal kritisk forholde dig til om du har sikret troværdigheden ved at arbejde stringent, systematisk og ved at dine valg fremstår transparent. Du gerne må komme med eksempler på, hvad der lykkedes og hvad der kunne gøres anderledes. Hos Ludvigsen m.fl. kan du læse om metodiske udfordringer i forbindelse med at lave en metasyntese(9), artiklen kan inspirere til hvad du skal være opmærksom på i din metode diskussion.

Når du arbejder med et SLS er det vigtigt, at du er bevidst om, at du arbejder med publicerede kvalitative studier, dvs. det er ikke rådata, men data, som er fortolket i forhold til at besvare forskningsspørgsmålet i de oprindelige undersøgelser. Du skal i diskussionen af din metode forholde dig til, om du har været tro mod empiriens oprindelse, har du formået at forstå og respektere den empiri, du har brugt med den udsagnskraft eller begrænsning den måtte have. Du kan fastholde dine overvejelser om din arbejdsproces ved fra starten at bruge en logbog, hvori du noterer hvad lykkes og hvilke blindgyder du måske mødte(32). Har du arbejder i en gruppe har I måske øget troværdigheden ved at

triangulere dvs. at I individuelt gennemførte søgning, vurdering og analyse og derefter efterprøvede ved at sammenholde. Erfaringerne fra trianguleringen kan relevant inddrages i metodediskussionen. Kvalitet og troværdighed i dit SLS, har betydning for hvor store påstande, du har belæg for at fremsætte i din konklusion, dvs. svaret på din problemformulering.

Afrunding

I denne handleanvisende artikel om det systematiske litteraturstudie, SLS, beskrives hvordan du som professionsbachelorstuderende konkret kan arbejde data- og teoristyret, og du præsenteres for hvordan du kan sikre troværdigheden i dit SLS. Det konkluderes, at det er din problemformulering der bestemmer om analysen skal være teori- eller datastyret, og at det alene er resultat afsnittet i de inkluderede artikler, der skal indgå som empiri i din analyse. Videre konkluderes det, at du skal sikre transparens ved at præsentere resultater fra søgning, vurdering og analyse i separate afsnit. SLS fordrer selvstændige valg og prioriteringer, og det er relevant at udfolde og diskutere metoden på uddannelserne. I artiklen henvises løbende til supplerende metodelitteratur, kilder der også lægger op til fordybelse og dialog om SLS som metode.

I fremtiden kunne det ønskes at metodeteoretikerne forholdt sig til hvordan kvalitetsvurderingerne af artiklerne konkret kan og skal indgå i analysen i litteraturbaserede opgaver. Det kunne også ønskes at syntese blev mere eksplicit beskrevet, og gerne i forhold til hvad der er realistisk inden for rammerne af et professionsbachelorstudie.

Tak til

Tak til studerende og kolleger som har inspireret til eksempler, tak til Sygeplejerskeuddannelsen i Aarhus som har medfinansieret, tak til cand.ling.merc. og journalist Pia Richter for korrekturlæsning og tak til lektor og ph.d. Anita Haahr for faglig sparring.

Kilder

1. Frederiksen K, Beedholm K, Glasdam S. Litteraturreview. I: Glasdam S, redaktør. Bachelorprojekter indenfor det sundhedsfaglige område : indblik i videnskabelige metoder. 2. udg. Kbh.: Nyt Nordisk Forlag; 2015. s. 54–62.
2. Green BN, Johnson CD, Adams A. Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: secrets of the trade. *J Chiropr Med.* 2006;5(3):101–17.
3. Jesson JK, Matheson L, Lacey FM. *Doing your literature review : traditional and systematic techniques.* Los Angeles, Calif.: SAGE; 2011. xi, 175 s., illustreret.
4. VIA Bibliotek. Reviewtyper [Internet]. VIA Bibliotekerne. u.å. [henvist 20. maj 2019]. Tilgængelig hos: <https://www.bibliotekerne.via.dk/da/side/reviewtyper>

5. 224064@au.dk. Systematiske reviews [Internet]. [henvist 4. marts 2018]. Tilgængelig hos: <http://library.au.dk/forskere/systematiskereviews/>
6. Forsberg C, Wengström Y. Att göra systematiska litteraturstudier : värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning. 4. utg. Stockholm: Natur & kultur; 2016. 216 s., illustreret.
7. Willman A, Stoltz P. Metasyntese. I: Henricson M, redaktør. Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. Kbh.: Munksgaard; 2014. s. 473–86.
8. The Joanna Briggs Institute. Introduction to JBI Systematic reviews - JBI Reviewer's Manual [Internet]. u.å. [henvist 20. maj 2019]. Tilgængelig hos: <https://wiki.joannabriggs.org/display/MANUAL/1.1+Introduction+to+JBI+Systematic+reviews>
9. Ludvigsen MS, Hall EOC, Meyer G, Fegran L, Aagaard H, Uhrenfeldt L. Using Sandelowski and Barroso's Meta-Synthesis Method in Advancing Qualitative Evidence. Qual Health Res. februar 2016;26(3):320–9.
10. Rosen M, Anttila S. Metaanalyse. I: Henricson M, redaktør. Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. Kbh.: Munksgaard; 2014. s. 463–72.
11. Møller AF. At skrive en selvstændig akademisk opgave er som at bage en kage. Uddannelsesnyt. 2015;2015(3):19–25.
12. Garrard J. Health sciences literature review made easy : the matrix method. 4. udg. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning; 2014. xii, 217 s., illustreret.
13. Hørmann E. Litteratursøgning. I: Glasdam S, redaktør. Bachelorprojekter indenfor det sundhedsfaglige område : indblik i videnskabelige metoder. 2. udg. Kbh.: Nyt Nordisk Forlag; 2015. s. 37–49.
14. Bjerrum M. Fra problem til færdig opgave. Kbh.: Akademisk Forlag; 2005. 167 sider.
15. Bidstrup Jørgensen. Sygeplejeteori som referenceramme. I: Bidstrup Jørgensen B, Steinfeldt VØ, redaktører. Med sygeplejeteori som referenceramme - i forskning og udvikling. Kbh.: Gad; 2010. s. 61–78.
16. Sievert, Chaiklin. Betydning af sygeplejeteori i faglige undersøgelser: belyst i et spørgsmål-metode-konklusion-perspektiv. I: Bidstrup Jørgensen B, Steinfeldt VØ, redaktører. Med sygeplejeteori som referenceramme - i forskning og udvikling. Kbh.: Gad; 2010. s. 39–60.
17. Kristiansen HM, Hjørland B. Litteratursøgningens metodik. I: Pors NO, Johannsen CG, redaktører. Evidens og systematiske reviews : en introduktion. Frederiksberg: Samfundslitteratur; 2013. s. 59–72.
18. Lund H f 1958-08-23. Håndbog i litteratursøgning og kritisk læsning : redskaber til evidensbaseret praksis. Kbh.: Munksgaard; 2014. 252 sider, illustreret.

19. Munch Kristiansen H, Buus N, Tingleff EB, Blach Rossen C. Litteratursøgning i praksis : begreber, strategier og modeller. Sygeplejersken. 2008;108(10, Tillæg):2–8.
20. Brørup C, Lindstrøm M, Søgaard M, Johannsen G. Inklusion og eksklusion af forskningsresultater. I: Pors NO, Johannsen CG, redaktører. Evidens og systematiske reviews : en introduktion. Frederiksberg: Samfundslitteratur; 2013. s. 73–86.
21. Onwuegbuzie AJ 1962-, Frels R. 7 steps to a comprehensive literature review : a multimodal & cultural approach. Los Angeles: SAGE; 2016. xvi, 424 s., illustreret.
22. DASY Dansk Sygeplejeselskab. VAKS Vurdering af kvalitative studier [Internet]. 2009 [henvist 3. august 2018]. Tilgængelig hos: <http://www.dasys.dk/om-dasys/arkiv/vaks.aspx>
23. Center for Kliniske Retningslinjer. CASP Critical Appraisal Skills Programme [Internet]. [henvist 3. august 2018]. Tilgængelig hos: <http://www.cfkr.dk/manualer-og-skabeloner/casp-instrumentet.aspx>
24. Sjekklister for vurdering av forskningsartikler [Internet]. Folkehelseinstituttet. [henvist 3. august 2018]. Tilgængelig hos: <http://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/sjekklister-for-vurdering-av-forskningsartikler/>
25. Lund H, Juhl C, Christensen R. Systematic reviews and research waste. Lancet. 9. januar 2016;387 North American Edition(10014):123–4.
26. PRISMA [Internet]. [henvist 8. marts 2018]. Tilgængelig hos: <http://prisma-statement.org/prismastatement/flowdiagram.aspx>
27. Rosen M. Systematisk litteraturoversigt. I: Henricson M, redaktør. Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. Kbh.: Munksgaard; 2014. s. 445–62.
28. Sandelowski M; B Julie. Finding the findings in qualitative studies. J Nurs Scholarsh Off Publ Sigma Theta Tau Int Honor Soc Nurs. 2002;34(3):213–9.
29. Thisted J f 1952. Forskningsmetode i praksis : projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik. 2. udgave (ny revideret udgave). Kbh.: Munksgaard; 2018. 292 sider, illustreret.
30. Rienecker L, Stray Jørgensen P. Den gode opgave : håndbog i opgaveskrivning på videregående uddannelser. 5. udg. Frederiksberg: Samfundslitteratur; 2017. 432 sider.
31. Elo S, Kyngäs H. The qualitative content analysis process. J Adv Nurs. 2008;62(1):107–15.
32. Malterud K. Systematisk tekstkondensering En pragmatisk metode for tværgående tematisk analyse av kvalitative data. I: Hounsgaard L, Gildberg FA, redaktører. Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning. Aarhus: Klim; 2018. s. 115–34.
33. Malterud K. Kvalitative metoder i medisinsk forskning : en innføring. 3. udgave. Oslo: Universitetsforlaget; 2011. 238 sider, illustreret.

34. Priebe G, Landström C. Den videnskabelige erkendelses muligheder og begrænsninger - grundlæggende videnskabsteori. I: Henricson M, redaktør. Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. 2. udg. Kbh.: Munksgaard; 2018. s. 37–58.
35. Binderkrantz AS. Værktøjer til datahåndtering og analyse. I: Hounsgaard L, Gildberg FA, redaktører. Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning. Aarhus: Klim; 2018. s. 22–36.
36. Henricson M, redaktør. Kvalitativ indholdsanalyse. I: Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. 2. udg. Kbh.: Munksgaard; 2018. s. 315–32.
37. Dahler-Larsen P. At fremstille kvalitative data. Odense: Syddansk Universitetsforlag; 2008. 123 sider, illustreret.
38. Houghton C, Murphy K, Meehan B, Thomas J, Brooker D, Casey D. From screening to synthesis: using nvivo to enhance transparency in qualitative evidence synthesis. *J Clin Nurs*. marts 2017;26(5/6):873–81.
39. Pedersen, B.D; Dreyer P. Fænomenologisk-hermeneutisk forskningstilgang - inspireret af Ricæurs forskningsteori. I: Hounsgaard L, Gildberg FA, redaktører. Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning. Aarhus: Klim; 2018. s. 193–209.
40. Thomas J, Harden A, Thomas J, Harden A. Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Med Res Methodol*. januar 2008;8:45–45.
41. Husted J f 1947. Etik og værdier i sygeplejen. Kbh.: Hans Reitzel; 2013. 416 sider, illustreret.
42. Henricson. Diskussion. I: Henricson M, redaktør. Videnskabelig teori og metode : fra idé til eksamination. 2. udg. Kbh.: Munksgaard; 2018. s. 479–90.